

kat, amelyek, főleg így együttesen, a befogadókban rögzült – hermeneutikai értelemben vett – előítélek átformálására töreksenek. Teszi mindezt elsősorban azért, mert azt a fontos – ki nem mondott – újraértelmező célkitűzést is meg kívánja valósítani, melynek kiinduló alapja éppen az, hogy a fennálló kánon(ok) megértek az átgondolásra, adott esetben az átformálásra. Ezt erősíti meg a válogatáskötetben található szövegek újrafordíttatása is, olyan nagynevű műfordítókkal, mint Rakovszky Zsuzsa, Nádasdy Ádám vagy Bényei Tamás, és a lista korántsem teljes... Az új fordítás ugyanis minden esetben új értelmezést is szorgalmaz a művekről, nemcsak így egybegyűjtve, de külön-külön is. Ahogy a könyv utószava fogalmaz: „Nyilvánvaló, hogy a fordítás önálló műalkotás, és ha jól sikerült, akkor ugyan – Walter Benjamins idézve – »visszhangzik« benne az eredeti, ámde éppúgy aktív részese a fordító is, aki a saját hangszerelésében adja elő a meglévő dallamot. Nem is beszélve az olvasóról; hiszen a felfedezés, a »halás« öröme már az ő kiváltsága.”

Összességében tehát egy nagyívű vállalkozás hozzáértő megvalósulását látjuk kibontakozni az

antológiából, miközben a megszo-
kott láncsörgetéses, csontvázás –
ma már kevésbé borzongató – klisék
elhagyásával egy jelenkori értel-
mezést sürgető összeállítást is kéz-
hez kapunk. Mintha a műfaj egy-
értelműnek vélt időbeli korróziója
mégsem valósulna meg teljes mér-

tékben, s ez legalábbis
figyelemre méltó je-
lenség lehet az irodal-
omtörténet számára,
annak ellenére, hogy
a rémtörténet ma már
valóban egy teljesen más
területen, a filmen él
elsősorban tovább.

És végezetül: bár
ritkán szoktuk dicsé-
rettel illetni a könyvek
tördelőit, tervezőit,

most mégis meg kell jegyezni, hogy
a címbeli „palota” szó döntött o-
ja telitalalat.

DOBÁS KATA

(Szerkesztette Sárközy Bence,
Magvető Kiadó, Budapest, 2009,
592 oldal, 4490 Ft)

CHUCK PALAHNIUK: *Láthatatlan szörnyek*

Nem véletlen, hogy Chuck Palah-
niuk eddigig filme vitt mindkét re-
gényét (*Harcosok klubja, Cigányút*
– mindkettő olvasható magyarul

is) úgy adaptálták, hogy narrációs technikát alkalmaztak a filmkészítők. Az egyes forgatókönyvíró-iskolák szerint a lustaság és a redundancia netovábbjának számító alá-

narrálás Palahniuk műveinek feldolgozásánál egész egyszerűen elhagyhatatlan, ami rávilágít írásművészete legfőbb erényére: nem a szürreáliába hajló, sokkoló képek, a bonyolult érzelmi hátterű helyzetek, a deviancia szélsőségeinek kendőzetlen bemutatása, a polgárpukkasztó

témák (nem mintha irodalommal még lehetne bárkit pukkasztani) vagy éppen a társadalomkritikus attitűd avatja a minimalista próza mesterévé, hanem a senkiével össze nem téveszthető, belsőmonológ-szerű elbeszélői hang.

Ez a hang egyből megvolt Palahniuknak, már a *Láthatatlan szörnyek*ben kiforrottan, következetesen, egységesen és lehengerlőn készen állt; a könyv ugyanis, bár a *Harcosok klubja* után jelent meg (s a fülszöveg szerint annak női verziójaként szokás emlegetni), valójában korábban, a szerző első regényeként született (pontosabban másodikként, mivel legelső művét annak gyatra minőségére hivatkozva nem publikálta). Ennek az írói hangnak a legmegnyerőbb vonása az öntörvényűség, a ridegség, amely

furcsa módon keveredik némi személyességgel. Monologizálásból átcsap elemzésbe, elemzésből történetmesélésbe, történetmesélésből frusztrációbeszédbe, frusztráció-

beszédből önterápiás automatikus írásba, és miközben ide-oda vándorol a palettán, mégis egységes, kemény, kopogós, feszes, kiegyensúlyozott. Öntörvényű ugyan, mint említettük, és ez nemcsak a megszólalásmód, hanem a szerkezet és a témaválasztás tekintetében is megmu-

tatkozik, ugyanakkor ezeknek a saját maga alkotta törvényeknek kimerítően megfelelel.

A kiejthetetlen nevű szerző (helyes kiejtése kb. *Palánik*) könyvének középpontjában ezúttal is a fogyasztói társadalom és annak egyik emblematisztus szektora, a szépségipar áll. Sokszor megrágott témáról van tehát szó. Hogy mégsem érezzük közhelyesnek, annak köszönhető, hogy a szerző olyan csontig hatoló brutalitással nyúl a témához, hogy semmiképpen se tudjunk kényelmesen hátradőlni olvasása közben. A *Láthatatlan szörnyek*kel kapcsolatban nem üres frázis, hogy csak erős idegzetűeknek ajánlott. Hideg, belemenős kegyetlenségével tucatnyi hideglelős thrillert és gyomorforgató horrort túl felül; úgy látszik, Palahniuk szerint erről

a témáról már nem lehet kevésbé erőszakosan, kevésbé betegen beszélni, mivel a társadalom, amelyben élünk, ilyen erőszakos és beteg tüneteket produkál. Az ezer sebből vérző poszt-posztmodern társadalom krónikussá váló diszfunkcióit az a képmutató önvédelmi reflex konzerválja, hogy egyszerűen nem vagyunk hajlandók tudomást venni az érthetetlen devianciákban kicsúcsosodó feszültségekről, elfordítjuk fejünket a rossz és a csúf felől, intellektualizáljuk társadalmi és egyéni konfrontációinkat, manipuláljuk saját önképünket, és mások szemében is szerepet játszunk. Így láthatatlanná válnak a külvilág számára azok a szörnyetegek, amelyek köztünk, bennünk gyilkolnak.

A főszereplő (egyben narrátor) exmodellben rejlő szörnyeteg is akkor ölt csak testet, amikor egy pisztolygolyó elpusztítja a fél arcát, és újdonsült barátnőjével, a nemváltoztató műtét előtt álló dívával, valamint volt barátjával, a bizonytalan nemi identitású rendőryomozóval ámokfutásba kezd fél Amerikán keresztül. Az idősíkokat akár oldalanként többször is mikroszíttekkel váltogató elbeszélés széttartó időkezelése ellenére kérlelhetetlenül egy irányba menetel; valódi írói bravúr ezt a bonyolult gépezetet egyben tartani és működtetni. Pontosan ebből az anticipációktól és visszautalásoktól hemzsegő szerke-

zetből kifolyólag nem lehet úgy beszélni a történetről, hogy ne árulnánk el lényeges, kulcsfontosságú mozzanatokat, fordulatokat. Ezért csak arra szorítkozunk, hogy figyelmeztessük a potenciális olvasót: mielőtt belekezdene Palahniuk könyvébe, vegyen egy mély levegőt.

FALVAI MÁTYÁS

(Fordította Totth Benedek,
Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2009,
254 oldal, 3000 Ft)

NICK CAVE: *Bunny Munro balála*

Bunny Munro az utolsó ösztönlény a városban, egy igazi Neander-völgyi: egy kilencéves is érettebb nála, olyan erkölcsi infantilizmussal hazudozik, mint egy aprópénzt csoró kisiskolás, és egész nap csak a micsodájával játszana. Akkor is, amikor megpillantja a narancssárga neglizsében az ablakrácson lógó feleségét. A temetés előtt, közben és után. Ha boldog, ha szomorú, ha megalázzák, ha összeverik. Az emlegetett koraérett kilencéves pedig a saját, félárván maradt kislány, akivel kockázatos utazásra indul, hogy visszaszerezze azt, ami a felesége halálával eltűnt: az életerőt, amit a továbbra is túlbuzgó libidó sem pótolhat. Még nem említettük: hamarosan meg fog halni. Kihal, mint